

Udkast til indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo i Rebild Kommune 2024-2026

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Lovgrundlag	3
3. Formål.....	3
4. Indsatsområde og gyldighedsområde	4
5. Bekæmpelsespligt.....	4
6. Tidsfrister for bekæmpelse.....	4
7. Kontrol, påbud og bekæmpelse på regning	4
8. Ikrafttrædelse	5
9. Læs mere	5
Bilag 1: Om Kæmpe Bjørneklo.....	6
1.1 Historie	6
1.2 Karakteristik.....	6
1.3 Biologi.....	6
1.4 Forvekslingsmuligheder.....	7
Bilag 2: Bekæmpelsesmetoder	8
2.1 Rodstikning	8
2.2 Slåning	8
2.3 Skærmkapning.....	8
2.4 Afgræsning.....	9
2.5 Kemisk bekæmpelse – sprøjtning/pensling.....	9
2.6 Jordbehandling	10
2.7 Tildækning	10
2.8 Ikke godkendte bekæmpelsesmetoder	10
2.9 Bedst egnede bekæmpelsesmetoder.....	11
Bilag 3: Arbejds miljø og sikkerhed	12

1. Indledning

Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo har været i gang i en årrække i Rebild Kommune. Kæmpe Bjørneklo er desværre stadig ikke udryddet i Rebild Kommune og bekæmpesarbejdet fortsætter. Med denne indsatsplan har lodsejere i Rebild Kommune der ejer jord inden for et af de 6 indsatsområder pligt til at bekæmpe Kæmpe Bjørneklo på egen grund.

Siden sin indførsel i Danmark har Kæmpe-Bjørneklo forvildet sig ud i den danske natur, hvor den har vist sig i stand til at fortrænge andre arter og forrykke den økologiske balance, hvilket resulterer i en forringelse af naturtilstanden. Desuden er Kæmpe-Bjørneklo særlig problematisk i rekreative områder, hvor den besværliggør publikumsfærden og ved kontakt forårsager alvorlige sundhedsmæssige risici. Derfor er Kæmpe-Bjørneklo i dag på listen over invasive plantearter i både Danmark såvel som Europa.

Hvad er Invasive arter?

Invasive arter er plante- og dyrearter, som mennesker bevidst eller ubevidst har ført til landet, og som har evnen til at fortrænge andre arter og overtage naturen.

*Kæmpe Bjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) er en invasiv plante. Invasive planter udgør en alvorlig trussel mod den biologiske mangfoldighed of forringer de rekreative og landskabelige værdier. Desuden er Kæmpe Bjørneklo uønsket, da den indeholder giftig plantesaft, som kan forårsage alvorlige forbrændinger.*

Se mere om Kæmpe Bjørneklo på kommunens hjemmeside www.rebild.dk I bilagene findes en beskrivelse af Kæmpe Bjørneklo (bilag 1), en oversigt over bekæmpelsesmetoder (bilag 2) og anbefalinger vedr. arbejdsmiljø og sikkerhed (bilag 3).

2. Lovgrundlag

Grundlaget for indsatsplanen er Bekendtgørelse nr. 842 af 23. juni 2017 om bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo. På baggrund af bekendtgørelsen kan kommunen pålægge bl.a. ejere af arealer, hvor der findes Kæmpe Bjørneklo at bekæmpe planten i overensstemmelse med endeligt vedtaget og offentliggjort indsatsplan.

Bekendtgørelsen er fastsat i medfør af Bekendtgørelse af lov nr. 103 af 3. februar 2020 om drift af landbrugsjorder.

3. Formål

Formålet med indsatsplanen er at udrydde Kæmpe Bjørneklo inden for indsatsområderne i Rebild Kommune.

Med vedtagelse af denne plan pålægges private såvel som offentlige lodsejere i Rebild Kommune at foretage en effektiv bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo på egne arealer.

4. Indsatsområde og gyldighedsområde

Rebild Kommune har udpeget 6 indsatsområder som ses på kortbilag 1.

Indsatsplanen gælder for alle grundejere i Rebild Kommune der har jord inden for et indsatsområde.

5. Bekæmpelsespligt

Alle ejere af både offentlige og private arealer, hvor der findes Kæmpe Bjørneklo, har pligt til effektivt at bekæmpe planten.

Bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo skal medføre, at den enkelte plante bliver udryddet. I massive bestande og bestande, hvor der har været stor frøsætning gennem flere år, skal bekæmpelsen foregå flere år i træk.

Ejeren har pligt til at sikre, at bekæmpelsen udføres på en sådan måde, at der på intet tidspunkt sker yderligere spredning af planten, dvs. planten må ikke sætte frø.

Bekæmpelsespligten gælder alle bestande af Kæmpe Bjørneklo.

6. Tidsfrister for bekæmpelse

Ejere af arealer, hvor der er Kæmpe Bjørneklo har pligt til at bekæmpe planten inden nedenstående tidsfrister:

1. bekæmpelse, senest 1. maj
2. bekæmpelse, senest 1. juni
3. bekæmpelse, senest 15. juli
4. bekæmpelse, senest 15. august

Bekæmpede Kæmpe Bjørneklo bør tilses hver tredje uge, hvor der tages stilling til tidspunkt og metode for næste bekæmpelse.

Det er nødvendigt at tilse bekæmpede Kæmpe Bjørneklo forekomster efter august, da bekæmpede planter også sent på sommeren kan danne blomsterstande, der skal fjernes inden frøsætning.

7. Kontrol, påbud og bekæmpelse på regning

For at sikre en effektiv og målrettet indsats med baggrund i indsatsplanens bestemmelser kan Rebild Kommune kontrollere indsatsen på alle arealer i kommunen.

Kommunen har til enhver tid adgang til arealerne med henblik på at gennemføre kontrol eller bekæmpelse.

Konstatere Rebild Kommune, at bekæmpelsen af Kæmpe Bjørneklo ikke foretages i henhold til bestemmelserne i denne indsatsplan kan kommenen i medfør af Bekendtgørelse om bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo, meddele den pågældende ejer påbud om at foretage bekæmpelsen inden for en frist på mindst 14 dage.

Af påbuddet vil det fremgå, hvornår kommunen vil foretage kontrol af, om påbuddet er efterkommet.

Påbuddet varsles ikke, idet indsatsplanens tidsfrister anses som et indirekte varsel om påbud.

Er påbuddet ikke efterkommet, kan kommunen beslutte at udføre bekæmpelsen for jordejerens eller brugerens regning.

Rebild Kommunes afgørelser i henhold til Bekendtgørelsen om bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo og efter bestemmelserne i denne indsatsplan kan påklages til Miljøstyrelsen. Klage sendes til kommunen, som videresender den med bemærkninger til Miljøstyrelsen.

Klagen skal indgives inden fire uger fra datoen for modtagelsen af afgørelsen. En klage vil ikke have opsættende virkning.

8. Ikrafttrædelse

Indsatsplanen træder i kraft den 1. januar 2024.

Med ikrafttræden af denne indsatsplan ophæves Indsatsplan for Kæmpe-Bjørneklo bekæmpelse i Rebild Kommune 2021-2023.

9. Læs mere

Miljøstyrelsens hjemmeside om invasive arter <http://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/invasive-arter/hvad-er-invasive-arter/>

Miljøstyrelsens hjemmeside om Kæmpe Bjørneklo bekæmpelse <https://mst.dk/natur-vand/natur/national-naturbeskyttelse/invasive-arter/hvad-kan-jeg-selv-goere/bekaempelse/bekaempelse-bjoerneklol/>

Retsinformations hjemmeside hvor man kan finde bekendtgørelsen om bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=192102>

Bilag 1: Om Kæmpe Bjørneklo

1.1 Historie

Bjørneklo er en fælles betegnelse for en gruppe af tæt beslægtede plantearter under slægten *Heracleum*. Den blev bragt til Europa fra Kaukasus i starten af 1800-tallet, først til botaniske haver og siden som prydpilte i private herskabshaver. Med tiden begyndte den dog at sprede sig fra haverne ud i den danske natur, hvor den de seneste 70 år har bredt sig hurtigere og hurtigere langs vandløb, grøfter, veje og jernbaner. I Danmark blev situationen yderligere forværret af, at plantens tørre stængler og frøstande blev meget populære til indendørs dekorative formål i 1970'erne og 1980'erne, hvilket har resulteret i yderligere spredning af planten.

1.2 Karakteristik

Kæmpe Bjørneklo er først og fremmest karakteriseret i kraft af sin størrelse og som en af Europas største urter. Planten kan blive op til 4-5 meter høj. Stænglen er hul med spredte stive hår og røde platter og med tykkelser på op til 10 cm. Bladene er tredelte og kan blive op til 3 meter lange. Da Kæmpe Bjørneklo er en skærmpilte, bærer den sine blomster og frø i et antal skærme af varierende størrelse med maksimalt 80 cm i diameter. Blomsterne er hvide eller hvidgule eller undertiden lyserøde. En enkelt pilte kan bære op til 80.000-120.000 frø. Når pilten er ung, er bladene runde med takker.

Figur 1: Blomsterskærm (Foto: Marianne Lindhart)

Figur 2: Grundblad (Foto: Marianne Lindhart)

1.3 Biologi

Kæmpe Bjørneklo spirer i det tidlige forår i marts-april. Den blomstrer fra juni og som oftest til august, men det kan være senere, hvis der er blevet foretaget bekæmpelse, som ikke har slået pilten ihjel. Den gennemfører normalt sin livscyklus på 3-5 år. De første år bruger den på at opbygge en kraftig rod, og først det sidste år blomstre den, hvorefter den dør. Hvis pilten forhindres i at blomstre, kan den overleve betydeligt længere.

Frø fra Kæmpe Bjørneklo er udstyret med små vinger, der gør dem i stand til at svæve for vinden adskillige meter væk fra moderplanten. Langt de fleste frø vil dog spire inden for få meter fra moderplanten, men de kan spredes længere, hvis frøet falder ned i et vandløb eller sidder fast på et køretøj. Op imod 90% af de levedygtige frø vil spire det første år. Frøene er så olieholdige, at de kan henligge i jorden i mange år, og stadig være spiredygtige., men enkelte frø kan blive liggende i jorden og bevare spiringsevnen i længere tid.

1.4 Forvekslingsmuligheder

Kæmpe Bjørneklo er meget større end andre skærmplanter, men alligevel bliver den til tider forvekslet med andre planter, som ikke skal bekæmpes. Nogle af disse planter er Almindelig Bjørneklo, Strandkvan, skovangelik, Kål-Tidsel og Pastinak.

Bilag 2: Bekæmpelsesmetoder

2.1 Rodstikning

Rodstikning er en effektiv men arbejdskrævende metode til bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo. Ved mindre bestande, enkelte planter og grupper med op til 100 planter, foretages rodstikning ved at roden kappes 10-15cm under jordoverfladen. Der kan med fordel anvendes en bjørneklospade.

De afskårne plantedele trækkes op af jorden og efterlades til udtørring. Det er vigtigt at man sikre sig at planten ikke kan slå rod igen, hvis man har stukket for dybt. Husk at eventuelle blomsterskærme skal fjernes og destrueres så en eftermodning af frø undgås (afleveres til forbrænding via dagrenovationen eller på genbrugspladsen). Afhængigt af områdets tilgængelighed og tætheden af planter kan der rodstikkes 100-300 planter i timen. Rodstikning bør foretages i april-maj med opfølgning i juni.

2.2 Slåning

Manuel slåning af Kæmpe Bjørneklo er en mulig metode for mindre bestande, mens mekanisk slåning af Kæmpe Bjørneklo er en nyttig bekæmpelsesmetode til større bevoksninger. Planterne vil hurtigt efter slåning danne nye skud hvorfor slåning skal gentages 2-3 gange i løbet af en vækstsæson. Effekten af slåning som bekæmpelsesmetode er, at de gentagende slåninger udsulter planterne og at blomstring og frøsætning forhindres. Det er vigtigt at forhindre at nogle af planterne blomstrer og sætter frø mellem slåningerne. Man skal være opmærksom på, at de enkelte planter kan sætte nye skud og blomstre fra korte stængler. Ved gentagende slåninger vil man forhindre, at der opbygges næring i roden og planten ved med tiden blive udsultet og dø. Årets første slåning skal foretages inden planterne sætter blomster (april-maj) så frøsætning undgås. Herefter gentages behandlingen med 3 til 4 ugers mellemrum indtil vækstsæsonen er overstået uden blomstring.

2.3 Skærmapning

Skærmapning kan benyttes på alle arealer. Det er dog en arbejdskrævende og ubehagelig metode, fordi det er svært helt at undgå at komme i kontakt med den giftige saft fra planterne. Skærmapning kan ikke betragtes som egentlig bekæmpelse, men kun som en hindring af spredning af frø. Hvis skærmapning foretages på det rette tidspunkt, kan det dog føre til at, at den enkelte plante dør, da plantens oplagrede energi er gået til blomstring og dannelse af frø. Ved skærmapning skal skærmene skæres af, efter at planten har blomstret, men inden der er dannet frø, hvilket falder inden for perioden juni-juli. Hvis skærmene afskæres for tidligt, risikeres det, at plante sætter nye blomster allerede samme år. Det vil dog altid være bedre at kappe skærmene for tidligt frem for for sent, alternativt bør planten i dette tilfælde rodstikkes. Da frøene kan eftermodne på de afskårne skærme, er det vigtigt, at disse indsamles og destrueres. Det anbefales at de indsamlede skærme brændes.

De afkappede skærme kan bortskaffes som almindelig dagrenovation eller på genbrugspladserne i Rebild Kommune, hvor de placeres i containeren med "rest eftersortering". **Skærmene må ikke smides i haveaffald.**

2.4 Afgræsning

Afgræsning er en effektiv bekæmpelsesmetode overfor større bestande af Kæmpe Bjørneklo. Især om foråret er afgræsning effektiv. Når dyrene æder de unge planter efterhånden som de kommer op, sætter kæmpe Bjørneklo straks nye skud, og når de ligeledes straks bliver ædt, ender planten med at blive udsultet og dø. Det er vigtigt at græsningstrykket er tilstrækkeligt højt (et passende antal dyr), da et for lavt græsningstryk kan betyde en forøgelse af bestanden af Kæmpe Bjørneklo. Det lave græsningstryk forhindrer de store planter i at skygge de små planter ihjel samtidigt med, at det lave græsningstryk ikke fører til, at de store planter udsultes og dør.

Får er specielt egnede i forbindelse med bekæmpelse, da de foretrækker Kæmpe Bjørneklo frem for græs, hvilket ikke er tilfældet for kvæg og heste. Hvis får sættes ud i april i så stort tal, at de vil kunne æde de fremspirende Kæmpe Bjørneklo anbefales et højt græsningstryk i foråret (20-30 får pr. ha.), og at det sænkes i slutningen af juni (5-10 får pr. ha.), når planternes vækst er svækket. I forbindelse med afgræsning er det også vigtigt at bekæmpe de planter det eventuelt måtte stå uden for indhegningen.

Vær meget opmærksom på at græssende dyr også kan få skader af kæmpebjørnekloens saft. Hvis dyrene får skader af plantesaften, i form af forbrænding og betændelse, skal de fjernes fra arealet og fra direkte sollys.

2.5 Kemisk bekæmpelse – sprøjtning/pensling

Glyphosat er det aktive stof i bl.a. Roundup, Express og Glyfonova Plus. Hvis man anvender kemisk bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo bør det ske i det tidlige forår inden de store planter dækker de nyspirede planter, så de ikke rammes af sprøjtegiften. Det er nødvendigt at gentage behandlingen i maj for at bekæmpe de spæde kimplanter (nyspirede planter) der ikke blev ramt ved den første behandling. Den opfølgende behandling med sprøjtemiddel bør senest iværksættes 10-14 dage efter den første behandling. Som afslutning på en kemisk bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo, skal der foretages en gennemgang af området i september, hvor eventuelt overlevende planter rodstikkes.

Da glyphosat skader andre planter end Kæmpe Bjørneklo bør behandlingen være så målrettet de enkelte planter som muligt ved enten afskærmet sprøjtning eller pensling af enkeltplanter. Bredsprøjtning af større arealer bør helt undgås, da der er risiko for at områdets naturlige flora rammes og at giften spredes til det omgivende miljø. Desuden skal den enkelte lodsejer være opmærksom på, at der på en række arealer kan være begrænsninger i forhold til brugen af sprøjtemidler.

Begrænsningerne kan bl.a. gælde arealer der er omfattet af § 3 i Naturbeskyttelsesloven, langs vandløb, vandhuller og søer, på brakmarker, på arealer hvor der gives tilskud fra MVJ-ordningen (miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger) på arealer med økologisk jordbrug. I forbindelse med eventuel brug af ukrudtsmidler til bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo påhviler det den enkelte lodsejer at overholde gældende lovgivning. Rebild Kommune arbejder målrettet på at begrænse brugen af sprøjtemidler og opfordrer derfor til, at man kun anvender sprøjtemidler i forbindelse med bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo, hvis anden metode er meget arbejdskrævende eller ikke praktisk mulig.

2.6 Jordbehandling

Forskellige former for jordbehandling, pløjning, harvning eller fræsning kan være effektivt i områder, hvor det er muligt at komme til med maskiner. Det giver mulighed for at bekæmpe store arealer på kort tid. Man skal dog være opmærksom på, at fræsning kan fremme spredningen af andre uønskede planter som fx Rød Hestehov.

Behandlingen skal gentages mindst et par gange i løbet af sommeren, da det må forventes, at der fremspirer nye planter efter behandlingen og enkelte gamle planter skyder igen. Kan evt. kombineres med efterfølgende slåning.

Der må ikke jordbehandles i naturområder (§ 3 i Naturbeskyttelsesloven), på gamle græsningsarealer, brakarealer, 2 m bræmmer til vandløb og søer.

2.7 Tildækning

Velafrænsede bestande i åbent land kan med fordel afdækkes, enten med presenning, ukrudtsdug eller med UV-uigennemtrængeligt plast. Når Kæmpe Bjørneklo dækkes til, visner den ned og afdækning kan i bedste tilfælde udrydde 98-99% af planterne. Metoden er yderst anbefalelsesværdig, da den er meget effektiv, og da der kun er lille kontakt med planten. Året efter ses meget lille overlevelse og næsten ingen fremspiring fra frøbanken.

Arealet, der afdækkes, bliver helt barjordet, men fjernes afdækningen i løbet af august måned, vil mange danske planter overleve eller indfinde sig, og ofte vil meget af den omgivende vegetation indfinde sig i løbet af efteråret, så erosionsrisikoen mindskes.

Afdækning er forbundet med en meget stor overvågningsindsats, idet planterne kan bryde igennem, eller afdækningen kan blæse af. Ligger afdækningen godt i en periode med høj sol, kan man være heldig, at alle planterne under afdækningen er døde i løbet tre-fire måneder.

2.8 Ikke godkendte bekæmpelsesmetoder

Gennem tiden er der beskrevet en række alternative bekæmpelsesmetoder af Kæmpe Bjørneklo. Her kan bl.a. nævnes salt, salmiakspiritus, fyringsolie og andre kemikalier. Disse metoder er ikke godkendt, da de kan forurene jord- og vandmiljø.

2.9 Bedst egnede bekæmpelsesmetoder

Den bekæmpelsesmetode der er bedst egnet, er meget afhængig af bestandsstørrelse og tæthed af kæmpebjørneklo samt af terræn og tilgængelighed. Nedenfor ses en skematisk gennemgang af de anbefalede bekæmpelsesmetoder, og hvilke typer bestande de er bedst egnede til. I nogle tilfælde kan forskellige metoder med fordel kombineres.

Bestandens størrelse	Lille 1-20 stk.	Mindre 10-100 stk.	Stor > 100 stk.
Rodstikning	Bedste metode.	Effektiv, men noget tidskrævende.	Effektiv men meget tidskrævende.
Slåning	I orden, men rodstikning/opgravning giver hurtigere resultater.	Slåning kan overvejes forud for græsning.	Slåning kan overvejes forud for græsning.
Græsning	Anbefales ikke medmindre der er hegnet i forvejen.	Hvor fremkommeligheden er meget ringe og hvor forholdene ellers taler for det, bør græsning bestemmes overvejes.	Der bør etableres græsning. Især hvis arealet er svært tilgængeligt med maskiner. *
Skærmbekæmpelse	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning.	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning.	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning.
Afdækning	Anbefales ikke	Kan anvendes i bestande på åben bund. Kræver de rigtige materialer og en del tilsyn.	Kan anvendes i bestande på åben bund. Kræver de rigtige materialer og en del tilsyn.
Jordbehandling	Anbefales ikke	På landbrugsjord, kan kræve dispensation	På landbrugsjord, kan kræve dispensation
Sprøjtning med glyfosat	Anbefales ikke	Vigtigt at starte i det tidlige forår, og gentage 10-14 dage efter 1. behandling. Senere brug af glyfosat har ingen eller modsat virkning på planten. HUSK afstandskrav samt natur- og miljøhensyn. Kan kræve dispensation	Vigtigt at starte i det tidlige forår, og gentage 10-14 dage efter 1. behandling. Senere brug af glyfosat har ingen eller modsat virkning på planten. HUSK afstandskrav samt natur- og miljøhensyn. Kan kræve dispensation.

* Ved etablering af hegn er det meget vigtigt at bræmmer så vidt muligt undgås – der bør hegnes med omtanke.

Bilag 3: Arbejdsmiljø og sikkerhed

Kæmpe Bjørneklo i god vækst indeholder store mængder saft. Saften indeholder en række kemiske stoffer kaldet furanocoumariner, som ved hudkontakt og sollys udløser en fotokemisk reaktion i huden, der medfører forbrænding og overfølsomhedsreaktioner. Da den umiddelbare kontakt med plantesaften er smertefri, er der ikke et "alarmsystem" der advarer om kontakten. Overfølsomhedsreaktionen starter allerede ca. 15 minutter efter kontakten med plantesaften og er størst mellem ½ og 2 timer efter kontakten. Uanset hvilken metode man anvender til bekæmpelse, skal man være opmærksom på, at plantens saft giver smertefulde vabler og udslet. Alle der foretager bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo skal være opmærksomme på dette og tage passende forholdsregler for at undgå kontakt med plantens saft.

Undgå at få saften på huden og i øjnene. Brug regntøj, gummistøvler, lange handsker, beskyttelsesbriller eller visir og andre relevante værnemidler. Brug i det hele taget syntetiske og vandafvisende materialer – også handsker, da bomulds- og lærredstøj opsuger saften. Pas på ikke at berøre saftforurenede beklædningsgenstande.

Ved brug af motorredskaber som fx buskrydder, er det vigtigt at være opmærksom på, ikke at indånde saftpartikler og i øvrigt at undgå at få dem på huden.

Du kan med fordel bekæmpe Kæmpe Bjørneklo når der er overskyet eller det regner.

Får du saft på huden, så skyld det af med rigelige mængder vand, og hold området beskyttet mod sollys i **mindst en uge**. Ved omfattende kontakt med plantesaften bør du kontakte din læge.